Diaarinumero
VN/3528/2026
12.11.2026

Regulaattorit ry
toimisto.regulaattorit@gmail.com

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027-2033 myönnettävästä valtionavustuksesta

Regulaattorit ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027-2033 myönnettävästä valtionavustuksesta.

Regulaattorit ry pitää asetusluonnosta kannatettavana ja kiinnittää huomioita seuraaviin asetusluonnoksen kohtiin:

Avustusten kustannustehokkuus ja kohdentaminen (6 ja 8 §)

On myönteistä, että avustusten myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa huomioidaan odotettu vaikuttavuus, kustannustehokkuus ja toteuttamiskelpoisuus. Arviointiperusteita tulisi kuitenkin täsmentää siten, että avustusten myöntämisessä painotettavat tekijät ovat selkeitä ja yhdenmukaisia. Näin hankkeita voidaan vertailla luotettavasti ja rahoitus kohdennetaan sinne, missä se edistää eniten luonnon monimuotoisuutta kustannustehokkaasti.

Arviointiperusteissa tulisi huomioida hankkeen odotetut luontovaikutukset suhteessa käytettyyn julkiseen rahoitukseen, tulosten pysyvyys, toteutumisen todennäköisyys sekä, jos mahdollista, synergiaedut esimerkiksi vesistöjen tilalle ja ilmastonmuutokseen sopeutumiselle. Koska määrärahat ovat rajalliset, rahoituksen resurssiviisaaseen kohdentamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tulosperusteisen rahoituksen kehittäminen (9, 10 ja 20 §)

Asetusluonnoksen mukainen avustusjärjestelmä perustuu hyväksyttävien kustannusten korvaamiseen. Pelkkä kulujen kattaminen ei kuitenkaan itsessään kannusta saavuttamaan parhaita mahdollisia ekologisia hyötyjä.

Kustannusperusteisen mallin rinnalle tulisi selvittää mahdollisuuksia tulosperusteisiin avustuksiin. Esimerkiksi osa avustuksesta voitaisiin kytkeä ennalta määriteltyjen ekologisten tavoitteiden saavuttamiseen. Tätä voitaisiin kokeilla hankkeissa, joissa luonnon tilan paranemista pystytään luotettavasti mittaamaan. Kehitystyössä on huomioitava luontovaikutusten aikajänne, todentamisen kustannukset ja EU:n valtiontukisääntely.

Luontohyötyjen pysyvyys (8 ja 20 §)

Asetusluonnoksen mukaan maanomistajan on sitouduttava avustettavan alueen säilyttämiseen kymmeneksi vuodeksi, ja velvoitteen rikkomisesta voi seurata avustuksen takaisinperintä. Säilyttämisvelvoitteen tarkoituksenmukaisuutta on kuitenkin syytä arvioida suhteessa toimenpiteiden ekologisten vaikutusten kestoon. Osa ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteistä tuottaa hyötyjä vasta pitkällä aikavälillä, jolloin kymmenen vuoden velvoite ei välttämättä riitä turvaamaan julkisella rahoituksella saavutettuja hyötyjä.

Toisaalta liian pitkät sitoutumisvelvoitteet voivat heikentää maanomistajien halukkuutta osallistua. Erityisesti jatkuvaa hoitoa vaativissa kohteissa on syytä selvittää mahdollisuuksia pitkäaikaiseen, esimerkiksi vuosittaiseen korvausjärjestelmään. Samalla on varmistettava, että velvoitteen rikkomiseen liittyvät seuraamukset ovat riittäviä turvaamaan saavutetut luontoarvot.

Yksityisen rahoituksen hyödyntäminen (8 ja 12 §)

Regulaattorit ry pitää myönteisenä, että hankkeen ulkopuolinen yksityinen rahoitus voidaan lukea osaksi omarahoitusosuutta. Yksityisen pääoman hyödyntämistä tulisi kuitenkin edistää nykyistä aktiivisemmin. Julkisen rahoituksen roolina tulisi olla uuden yksityisen rahoituksen houkutteleminen ja sen täydentäminen.

Erityisesti tulisi selvittää mahdollisuuksia yhdistää julkista avustusta ja yksityistä rahoitusta ennallistamishankkeissa sekä arvioida avustusjärjestelmän yhteensopivuutta ekologisen kompensaation ja kehittyvien luonnonarvomarkkinoiden kanssa.

Avustusten vaikuttavuuden seuranta (8 ja 18-20 §)

Avustusten kustannustehokas kohdentaminen edellyttää luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa toteutuneista ympäristövaikutuksista. Tämä edellyttää, että hankkeiden taustalla vaikuttavat ekologiset ja taloudelliset tila-vaikutus-ketjut on tunnistettu.

Avustettaville hankkeille tulisi määritellä mitattavat tavoitteet, joiden toteutumista seurataan. Näin saavutettuja tuloksia voidaan arvioida suhteessa hankkeen hintalappuun. Seurannasta saatavaa dataa on hyödynnettävä tulevien avustusten kohdentamisessa, ja se täydentäisi hyvin Helmi-elinympäristöohjelman nykyistä seurantaa ja vaikuttavuusarviointia. Seurannan laajuus on suhteutettava hankkeen kokoon.

Hallinnollinen kustannustehokkuus (18-20 §)

Avustusjärjestelmän kustannustehokkuutta arvioitaessa on huomioitava itse luonnonhoitotoimenpiteiden lisäksi myös hakemisesta, käsittelystä, maksatuksesta ja seurannasta koituvat hallinnolliset kustannukset.

Hallinnolliset vaatimukset on suhteutettava hankkeiden kokoon ja riskeihin. Erityisesti pienissä hankkeissa on pyrittävä yksinkertaisiin menettelyihin ilman, että rahoituksen valvonta vaarantuu.

Avustusjärjestelmän päätavoitteena on oltava se, että mahdollisimman suuri osa käytettävissä olevista resursseista kohdistuu konkreettisesti luonnon tilaa parantaviin toimenpiteisiin.